

האיירה פניך על עבדך

החומר הנשמה של מבקשי ה' בארזי הברזל שרבינו הקדוש רבי נתן מברסלב זי"ע

שנת תשפ"ד

וינש - ויחי

יצא לאור ע"י

מערכת ברסלב

כיושב בסתר לחלזת פני מלך

הילולא קדישא של מורינו הרה"ק רבי נתן זיעוכי"א

בעת הזאת-עת ירידת הגיליון לדפוס, מתקבצים ברחבי תבל אלפי יהודים לסקירות הילולא הנחוגות לכבוד נשמת לבם ואהבתם של ישראל איש אלוקים קדוש ונורא מורינו הרה"ק רבי נתן זיעוכי"א.

אין זה סוד שבדורותינו אנו-דור העקבתא דמשיחא, כשירדה לעולם חושך אפילה ותימהון, בו כל אחד מבקש תרופה ומזור לנפשו השוקקת, הניסיונות מתגברות מעל כל ראש, הסתר פנים נורא הוא עד לאמאד, וכל אחד שואל את נפשו, מאין יבוא עזרי. בו בוכן שלעומת צד הקדושה ותורת החיים מתגברים כל סוגי הראש כל חוצות בעצות ודרכים הלקוחים ברובם מטומאות הגויים אשר בארץ, אין שום עצה ותחבולה להתעורר בעבודת ה', לחדש את ימינו ושנותינו בחיות זקדושה, ולהתחזק מול כל גלי הים האימתניים המאיים להטביע ולהשפיל את הנפש הישראלית, כי אם על ידי אוצרי אוצרותיו של בעל ההילולא בספריו הקדושים, אשר החיו והחזירו כבר לחיים רבבות יהודים מכל קצווי תבל, המתענגים בכל יום ויום מחדש בתענוג רוחני אשר מי שלא טעם לא יוכל להבינו, תענוג מעין העולם הבא.

ביום עשרה בטבת נ בו שתלק עורא הסופר, מתעורר מחדש כוחו הגדול להחיות ולהקיץ נשמות ישראל, להחזירם לשורשם ותכליתם, ולהמליץ טוב וישועה על כלל נשמות ישראל, והזמן גרמא להתחיל מחדש לשקוד על דלתותינו בספריו המאירים המחיים את כל מי שרק נוגע בהם.

בשעות אלו עולים אלפי יהודים לפקוד את ציון קדשו במרומי הבית החיים שבעיר 'ברסלב' באוקריינא, לעורר את זכותו וכוחו הגדול ולפעול ישועות ורחמים עליהם ועל כל בית ישראל. הוא ימליץ טוב בעדנו!

פוטיופר: "ויחי ה' את יוסף ויהי איש מצליח" (בראשית ל"ט ב). בכלא: "אין שר בית הסוהר רואה את כל מאומה בידו, באשר ה' איתו ואשר הוא עושה - ה' מצליח" (בראשית ל"ט כ"ג). כללו של דבר: "וכל אשר הוא עושה, ה' מצליח בידו" (בראשית ל"ט ב). בכל המצבים הכי קשים, בכל הניסיונות הכי עמוקים, יוסף זוכה לסיוע אלוהי. ה' תמיד איתו ולצידו ומשום כך תמיד הוא מצליח.

האם נוכל גם אנחנו לפעול שה' יתברך יהיה תמיד לצידנו? שנעבור הכל בשלום ותמיד נצליח?

על המילים: "כי ה' איתו" מבאר רש"י: "שם שמיים שגור בפיו".

במילים ספורות אלה מתגלה סודו של יוסף, סוד הסייע שתמיד קיבל, בכל מצב ובכל מעבר בחיים. סוד פשוט ומעשי, אפשרי וקל לכל אדם שבעולם: דבר עם ה' יתברך! ספר לו כל מה שבלבך, בקש את עזרתו. הוא תמיד זמין, הוא תמיד מצפה ומייחל לשמוע אותך.

לפניה הזאת לא נדרשים שום תנאים. אתה לא חייב להיות חכם ולא צדיק ולא מושלם. תהיה מי שתהיה, השם יתברך רוצה לשמוע את קולך.

"כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוהינו בכל קראנו אליו" (דברים ד' ז).

רבינו הקדוש מגלה לנו שהקשר האישי והישרי הזה הוא המפתח הכי גדול לכל השערים שבעולם וקורא לזה "התבודדות". "התבודדות היא מעלה עליונה וגדולה מן הכל. והיא דרך ועצה טובה מאוד להתקרב אליו יתברך, אשרי שיאחז בזה" (ליקוטי מוה"ר).

נביא תורה כ"ה). "וכן אמר לאחד, ששאל אותו בעניין הנהגת התקרבות להשם יתברך וציווה לו ללמוד. ושאל אותו: הלא איני יכול ללמוד! השיב לו: על ידי תפילה יכולין לבוא לכל טוב, לתורה ועבודה ולכל הקדושות וכל העבודות ולכל הטובות שבכל העולמות (שם, תורה ק"א). וכן אמר בפירושו: 'התבודדות עולה על הכל, שהיא יסוד שורש הקדושה והטהרה והתשובה' (שיחות הר"ן ע"ה).

כשאדם פונה אל ה' יתברך ומפרש לפניו שיחתו, הוא דומה לאדם הכי קדוש, ביום הכי קדוש ובמקום הכי קדוש בעולם - כהן גדול בשעה שהיה יוצא ביום הכיפורים מבית קודש הקדושים. כך אנחנו מתארים את מראהו באותה עשה: "כדמות הקשת בתוך הענן, כזה הנתון על מצח מלך, כחסד הינתן על פני חתן, כיושב בסתר לחלזת פני מלך - מראה כהן!"

"שם שמיים שגור בפיו". זו עצה הכי פשוטה ומעשית גם עבורנו.

בכל שנה מחדש אנחנו קוראים בנשימה עצורה את הפרשיות המדהימות שמספרות על קורותיו של יוסף הצדיק. מתחת כנפי אביו הקדוש נלקח יוסף ומושלך לבור וחיייו עומדים מול סכנת מוות. בגידה. השפלה. פחד. גם כשהוא נמכר לעבד, שוב פוגשים אותו בגידה. השפלה. פחד.

יוסף מושלך לכלא ללא עילה מוצדקת וללא תאריך שחרור. את הרגשתו הקשה היטיב לתאר דוד המלך במילים: "עיני כבבל גלגו, ברזל באה נפשו" (תהילים ק"ה י"ח).

התורה תמיד מספרת לנו גם על עצמנו. כמו יוסף הצדיק, כל יהודי נברא כדי להביא לעולם אור מתוך החושך, גלגול טוב עמוק מתוך הסתרה.

אנחנו לא בודדים בתוך ים חסר תכלית של רגשות קשים. אנחנו עוברים בירור ותיוק. כל רגע שאנחנו אוספים את עצמנו ואומרים לעצמנו: רק הטוב הוא אמיתי, ורק אותו אנחנו רוצים לשרת. כל רגע שאנחנו בוחרים לקום אל יום חדש עם תקווה חדשה, קטנה ככל שתהיה, הטוב נאסף, הטוב מצטבר.

כמו צריפת זהב באש כדי להפוך אותו לטהור, מגיע רגע ההצירוף נגמר. "עד עת בוא דברו, אמרת ה' צרפתהו" (תהילים ק"ה י"ט). מגיע רגע שבו הנאמנות לטוב מקבלת תוקף ברמה כזאת ששום מניעה והפרעה לא תוכל לה ואז מתהפך הכל.

אחרי שנים ארוכות שנשכח בכלא, מוזעק יוסף לפרש לפרעה השליט האדיר את חלומותיו. הוא אמנם עושה זאת, ולשביעות רצונו של פרעה. אבל אז אירע משהו חדש בסיפור חייו של יוסף. משהו שהיה יכול למוטט את הנפש של כל אדם, אך לא של יוסף.

פרעה מחליט שאין מתאים ממנו להיות שליט בפועל במקומו. לעצמו הוא משאיר רק את הכבוד (מדרש רבה) "רק הכסא אגדל ממך" (בראשית מ"א מ). פרעה איננו אדם טיפשי, איך הוא מגיע למסקנה שהעבד העברי שפותר לו חלומות מסוגל להיות שליט של ממלכה אדירה? פרעה רואה לפניו מלך, שאלמלא כן לא היה בוחר בו למלא את מקומו. נמצאת למד שיוסף לא הפך למלך ברגע שפרעה מינה אותו, הוא כבר היה מלך כשעמד מול פרעה. מתי זכה יוסף למלכות? דווקא כשהיה בכלא, בתחתית המדרגה, אבוד ושכח, נבגד ומושפל. ולא התייאש.

בכל מקום שבו יוסף נמצא הוא היה אדם מצליח. בבית

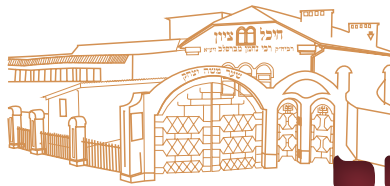
האם זה שמודיע הרה"ק רבי נתן זיע"א הוא התלמיד הגדול וממשיך דרכו בקדוש של רבינו'ק הוא, רק בשביל שהיה 'כותב' ובעל לשון נבואה ותלמיד נאמן, או שיש בוה עומק ופנימיות עד אין סוף?

סיפורים ועבודות בקרב קדושים ותהלה, צדיקים שהפלינו בסודות קדושת בעל הילולא מודיע הרה"ק רבי נתן זיע"א

ניתן לשמוע שיעורים, ראיונות, חדשות 24 שעות ביממה. בשלוחה 1

ארה"ק 02.560.7387	אמריקא 646.585.2985
מערב אירופה 0323.808.1775	מערב אירופה 0330.390.0487

מבקשי השם שמצאו מנוח בצל רבינו הקדוש

בצילון חמדתי

מוה"ר אברהם גורלעניק הי"ו - צ'יקווארד

באמצע הלילה על פני הרי ירושלים...

ה'חכם' הוא מלא יסורים תמיד

בקיץ חודש אב תשע"ד הלכתי לילה אחת לפקדן את ציונו הקדוש של שמואל הנביא אשר מנוחתו כבוד סמוך ונראה לשכונת רמת בעיה"ק ירושלים, וסדר הנסיעה הוא שהבאס' מוריד את האנשים ששיפולי החר, ולאחר כשעה וחצי יש 'באס' נוסף לחזור לתוככי העיר.

אני עולה במעלה החר בניחותא כאשר אוירה הזך של ירושלים עיה"ק מנשב על פני, ובהגיעי למרומי החר השחירו עיני... בין הציון סגור ונעול עקב חידוש ושיפוץ הבנין... העמידו בחוץ אוהל קטן עם כמה ספרי תהלים וסידורים.

ובכן, מה אני עושה כעת שעה וחצי? אמרתי קצת תהלים ויחכתי בדעתי מה לעשות כעת, בלית ברירה נישגתי לארון הספרים לבדוק אם יש איזה ספר שאוכל לעיין בו, והנה אני רואה מונח שם ספר "סיפורי מעשיות", כבר שמעתי פעם שיש בברסלב סיפורי מעשיות, האמת שלא ידעתי הרבה על ברסלב ולא היו לי דעות קדומות על ברסלב, בשונה מהרבה אנשים שלא יודעים על ברסלב מאומה וכבר יש להם דעות...

פתחתי בשער הספר וראיתי שאלו סיפורים שסיפר הרה"ק רבי נחמן מברסלב ז"ע, אני פתח את הספר, ונפתח הסיפור של "מלך וקיסר", כאלו שמות של מעשיות... האמת שבהבטה ראשונה לא שמתי עין מיוחד בסיפורים אלו, אך כשדפדפתי עוד ראיתי שאחד הסיפורים נקרא "מעשה מחכם ותם", אז נזכרתי שבבחרתי ראיתי פעם בספרה"ק "חיי מוהר"ן שרביה"ק אומר שהעיקר הוא תמימות, והדברים היו לי לזרה, כי ידעתי שספרה"ק "ליקוטי מוהר"ן" הוא ספר מלא חכמה ועמקות, ואין יתכן שהוא עצמו יאמר שהעיקר הוא תמימות, ואני כשלעצמי אחזתי תמיד בדעתי שהעיקר הוא חכמה - להבין כל דבר על בריו ולא להיות בטלן ותמים...

לכן עתה שראיתי שיש לרבי נחמן סיפור על חכם ותם אמרתי לעצמי: אדרבה הנה אראה מה יש לו למכור... התחלתי לקרוא את הסיפור לאט לאט מילה במילה, קראתי שורה ועוד שורה, ובנתיים אני רואה שהחכם הולך לו טוב, נהיגתי, התחברתי בדעתי היטב עם החכם... וכן קראתי הלאה במעשה, אמנם במשך המעשה הפריע לי מאוד וכאב לבי כל פעם שהחכם עשה שלא כדתי, למה? מי ביקש ממך לעשות כך? תעשה אחרת... קראתי במשך כל השעה בשקיקה את כל המעשה מילה במילה.

יצאתי משם בכאב גדול על המעשה הלו... בסיפור מסופר שכל העולם היו בעיניו של החכם כלא, והיה מלא יסורים תמיד, ושום דבר לא היה כמו שרצה, הוא רצה שיהיה בדיוק כמו שרוצה, וכשהיה קצת אחרת כאב לו וכו'.

יש עומק פנימי בתמימות של רבי נחמן

מיהרתי לחזור ליבאס' וכל הדרך הייתי תחת רושם עז מהסיפור שראיתי זה עתה, הבנתי שיש עומק פנימי בתמימות שהתכוון רבי נחמן... ראיתי שיש כאן משהו יותר ממה שחשבתי, וחשבתי לעצמי - האם חיי עומדים להשתנות או לא???

היה חלק אחד בתוכי שאמר אתה לא רואה שברסלב זה האמת? תעזוב את הכל ותדבק בדרך זה! וקול אחר נשמע בקרבי: אכן טוב מאד, אני רואה באמת שיש כאן משהו, וה לא רק איזה שיטה של תמימות, יש חשבון בזה, אבל מאן ימר מה ילד יום ומה תחשוב מחר... ושוב יש את חלק

הפחד, מה? תשנה את כל החיים? מוטב שתשכח מה שראיתי עכשיו ותמשיך את החיים כאילו לא היה...

אבל עכ"פ קריאת המעשה הניעו היטב את נימי ליבי... קיבלתי טלטלה חזקה מאוד... כאילו כל חיי נעמדו דום... היו לי גיוואלדיגע הרהורי תשובה, הרגשתי על עצמי את תועלת וחשיבות המעשיות הללו ואין יוכל אדם להתעורר בקרבו כעבור יותר ממאתיים שנה ממעשה שסיפור צדיק אחד מדורות קודמים... ואמרת לעצמי שאני מוכרח לבדוק יותר לעומק מה זה ברסלב...

החיפוש וביקוש

שבת אחה"צ נכנסתי לביהמ"ד 'אור אברהם' דחסידי ברסלב ברחוב גבעת משה [לד ביהמ"ד ראהמסטריווקאן].

ב"ה שעד אז כיוון שלא הייתי מתנגד, הלכתי כבר כמה פעמים לברסלב, אני זוכר אפילו לפני חתונתי הלכתי להתפלל ביום הושענא רבה לשהול במא"ש להתפלל ותיקן, וסיפירתי אח"כ למחותן על כך, באופן שלא היה נראה לי כדבר משונה - אמנם כעת כשנכנסתי לביהמ"ד בהבנה שיש כאן משהו הבנתי שיש כבר מה לפחד...

ניגשתי לארון הספרים ולא ידעתי מאין להתחיל, עיני נפלו על הספרה"ק "חיי מוהר"ן" שראיתי כבר בבחרתי והתחלתי לעיין בו מעט יצאתי מביהמ"ד, כי הייתי שם פעמי אל עבר ביהמ"ד הלז כל זמן שהיה ריק מאדם ועיינתי בספרים להבין את הילך הרוח של ברסלב, פעם לקחתי "תוכיב אור" ופעם "סיפורי מעשיות", וזכרתי שאהבתי לקרוא בספר "ימי שמואל" על חיי המגוונים והמרוכזים של האי חסידא קדישא הגה"ח רבי שמואל הרוויבן זצ"ל, כך בדקתי ועיינתי לראות ולהבחין בטובה של חסידות זו.

בראש השנה של אותו שנה, הלכתי לביל ראשון להתפלל בקיבוץ בשוהל במאה שפרים, היות שהיה לי כבר איזה הרגש ושייכות עם רביה"ק וספרי ה'ק.

אחר כך מחג הסוכות עד אחרי תוכה נסעתי לבית מר"ח שליט"א בבארא פארק, בדקתי בטלפון בך ומצאתי שביט מדרש דחסידי ברסלב נמצא בקרבת ביתו, והיות שאבי מקפיד להתפלל מנחה טרם ישקע החמה היה לי מענה נכון להתפלל בברסלב, פניתי לשם, עמדתי משך כל זמן התפילה ליד הדלת כי לא יצאתי שייכות עם אף אחד שם, ומה מאוד התפלאתי לחוות בעבודת עבודה שמכונים איש בתפילה, בכוח ובתמימות, ראיתי שם שבוער באש שלהבת קודש, ושוב הבנתי שיש כאן משהו שמבעיר לב האדם.

ליקוטי תפילות' בזכרון משה שטיבלאך

כעבור ימי התוכה חזרתי לארה"ק, והיות שחזרתי באמצע הזמן לא הי לי תברונת בסדר ג', אז החלטתי שמילא אני לומד לבד אלך לי ללמוד בביהמ"ד "אור אברהם" הני"ל, למדתי שם גמרא ושר"ע, אך עשיתי לי סדר ללמוד כמה דקות בספרה"ק "ליקוטי מוהר"ן" אם לפני הלימוד ואם אחרי הלימוד - חג שלא הבנתי הרבה ממה שלמדתי.

היה לי חג בשיבה שהיה לו הבנה ושייכות לספרי רביה"ק, אני זוכר שאמרתי לו פעם, שספר אחד מובטח אני שלא אפתחתי לעולם, והוא ספרה"ק "ליקוטי תפילות", לא הבנתי את התועלת הנרצה מזה ומה הנקודה שבו, כאשר שמע חברי את דברי הוא ענה לעומתי: מה? "ליקוטי תפילות"? אני לא ברסלבער אבל אני הכי אוהב את הספר הזה! זה הספר היפה ביותר בברסלב! די שענסטע ספר!! אני זוכר באותו יום שהוא אמר לי את זה אז הלכתי בהפסקת צהריים ל"זכרון משה" וחיפשתי "ליקוטי תפילות" וכאשר מצאתיו פתחתי ואמרתי תפלה א', ומה אומר ומה אדבר... היה אלו מילים כאלו מתוקים... אמרתי לעצמי: הוא צודק, ליקוטי תפילות הוא ספר מלא חן, אז קניתי "ליקוטי תפילות" והתחלתי מדי פעם לאמרם.

גם הלכתי לפעמים לשיעור "ליקוטי מוהר"ן" בבית מדרשונו במאה שפרים בנימסר ע"י הגאון הגדול רבי צבי חשין שליט"א ר"מ בשיבת מיר, וכידוע שהוא תלמיד חכם מופלג אז התאים לי ללכת לשמוע את דברו, אני זוכר פעם שלמד שם איזה "ליקוטי תפילות" - כמובן בהלכות תרומות ומעשרות - על ריבוי אור, עפ"י מאמר חז"ל שהקב"ה אמר לירבעם חזור בך ואני ואתה וכן יש נטייל בן ערן, אז הוא שאל מי בראש והשיב לו הקב"ה בן ישי בראש, ומפני כך לא רצה לחזור בתשובה, כי הוא היה בריבי אור שרק אם יהיה בתכלית השלימות אז הוא לו לחזור, והי אמר לו שהוא צריך לעשות תשובה גם אם לא יהיה בתכלית השלימות, כך מרחיב מרוב הרה"ק רבי נתן ז"ע את הענין בטוב טעם ודעת, והיו לי הדברים האלו למשיב נפש, ושוב הרגשתי שכאן מונח אור מופלא ודרך עבודה ישירה.

גדלתי בבית חשוב חסידי בעיר מאנסי, קיבלתי חינך של דקדוק הלכה והליכה בדרכי ישר בחמימות ועמידות, אבי שליט"א היה לו 'שייכות' עם הרבה צדיקי קמאי, הוא הסתופף אצל הרה"ק רבי יודלעל דז'קובער ז"ע והיה מקורב מאוד לרה"ק בעל תורת מרדכי מוויזניץ ז"ע, ובבחרותו היה משומעי לקחו של הגה"ח רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א.

כך גדלתי בדרך הישרה בלי שום הרגש שחסר לי משהו - ישנם הרבה שהתקרבו ע"י שהיו מחפשים ומבקשים דרך ה', אך ההתקרבות שלי היה ממש באתערותא דלעילא גרידא, מן השמים רחמו עלי לקרבני.

הגרי"מ שעכטער שליט"א: הרבי חי וקיים

בשנות בחרותי עליתי לארץ הקודש ללמוד תורה באוירא דארץ ישראל המחכים, וביום הפורים הלכתי לפי תומי למעמד משתה היין אצל הגה"ח רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א שכאמור אבי שליט"א שתה בצמא את דבריו, ואז לראשונה התודעתי לדיבורים של ברסלבער חסיד...

הנה בפתח דבריו הוא מתחיל ואומר: "דער רבי זאגט..." והיה לי לפלא גדול, כי הרי ידעתי שרביה"ק כבר נסתלק לבית עולמו לפני יותר כמאתיים שנה, וחשבתי אף אם מזכירים את דברי תורתו יאמרו "רבי נחמן זאגט", והנה אני רואה אחד ברסלבער חסיד שמדבר עם כזה חיות ואומר "דער רבי זאגט" - ראו עליו שהרבי שלו חי וקיים... הייתי כל כך מרוגש מזה עד שאמרתי אח"כ למאן דהוא: "אני עוד אהיה פעם בברסלבער, כי הייתי אצל רבי יעקב מאיר ושמעתי אף שאמר "דער רבי זאגט", אבל במו עיני שעדיין יש להם היום רבי, הולך לברסלב", אבל למעשה לא יצא מזה כלום...

הסתירה בין 'חכמה' ו'תמימות'

האמת שהייתי תמיד מעיין ולומד בספרי חסידות, כי האמנתי בכוח הצדיקים שהשאירו רושם לדורות, ולמעשה הייתי די מבולבל, כי מצד אחד כאשר פתחתי ולמדתי בספרה"ק היה לי חיות מדבריהם והאמנתי שדברי תורתם יכולים להחיות את נפשי, אמנם מאידך גיסא לא ידעתי מה בדיוק הם מכונים ומה עלי לעשות, כך הייתי מסופק והייתי בעליות וירידות בלימוד ספרי החסידות.

בס"ד ובשעט"מ התחנתי בארה"ק בחורף שנת תשע"ד ולמדתי בשיבת בריסק, ושוב אחרי החתונה נסיתי ללמוד ולהמקמק בספרי תלמידי הבעש"ט ה' וממשיכי מורשתו, וכמובן שמרגשים קדושה והתרוממות בספרה"ק, אבל כאמור שוב לא ידעתי כדת מה לעשות עם זה, התחלתי לשמוע את השיעורים של הגה"צ רבי מאטיל זילבער שליט"א מסטוטשין, אז ראיתי שמונח כאן משהו עמוק ויסודי, אבל לא היה לי שייכות עם זה, לא ידעתי מה רוצים ממני...

ואסביר את דברי, הרי חלק מחידוש תורת החסידות היא שחכמת התורה ופנימיותה הוא דבר גדול מאוד, וצריכים להאמין ולקיים את המצוות באמונה בעמקות התורה ובפנימיותה, ולא מצוות אנשים מלומדה, ומצד שני רואים שיש דגש גדול לעשות מצוות מעשיות בפשיטות כי כך ציונו בוראנו, והסתירה בין החכמה והתמימות הפריע לי מאוד, ולא ידעתי איך עולים שניהם בקנה אחד.

ניצוצין קדישין

על ידי כעס אין פועלים כלום, וכל מה שיכולים לפעול פועלים בדברי נחת יותר ויותר, כי דברי חכמים בנחת נשמעים

עלים לתופה, מכתבי קודש נמודים
החדיק רבי נתן זצ"ל, מכתב תמ"ו

שרביה"ק מכניס בנו בכל דבר של 'הדות פשוט' הוא החיות המופלא והחכמה הרוחנית הטמונה בו! לפתע פתאום מרגישים זכות גדול שזוכים להתפלל ולומר את המילים כפשוטם, וזוכים להחשיב וליקר תפארת כל נקודה טובה!

בראש השנה הבא זכיתי שוב להיות באומאן, ואז כבר היו לי 'כלים' בכיול לקבל את האור, ולא הייתי כמגדל הפרזח באויר כמו בשנה הראשונה...

רביה"ק נותן עצות איך לקיים כל מה שלומדים ורואים בספרי מוסר וחסידות

וכן הוא בכל דבר בעבודת ה', וכמו שרביה"ק אומר שצריכים להיות עקשן גדול בעבודת ה' ולהמשיך הלאה אף בלא הבנה והרגשה, ובפרט שלומדים ספרי דבי רב רביה"ק רבן של ישראל זצ"ל הרי אז זוכים להפנים ולדלות עצות איך לקיים כל מה שלומדים ורואים בספרי מוסר ומאמרי חז"ל, רואים בחוש איך שרביה"ק מנהל ומנתב את הדרך הישרה שילך בה האדם, ואנו צריכים רק לשמוע בקולו ולקיים בתמימות ובפשיטות את עצותיו הקדושים המוכיחים את עצמם לקרב את האדם להשי"ת בכוחו הגדול של האי זקן דקדושה והולך לפניו.

כל אחד עושה כפי הישר בעיניו?

האמת שבכלל היה לי מאוד קשה להבין את כל הסדר איך שחסידי ברסלב מחיים עצמם עם רבי שאינו חי, הסתכלתי על זה כאילו כל אחד עושה כפי הישר בעיניו ומלביש דרכו על רביה"ק, אך אח"כ ראיתי שההיפך הוא הנכון, אין כאן שום הפקרות חלילה, ואדרבה רביה"ק מנהל את כל אחד ואחד לפי דרכו באופן מופלא ביותר! ויש ענן של תלמידים יעשו תלמידים במהלך ישר ונכון.

וכאשר הולכים בדרך זה בתמימות רואים בחוש איך שהרבי מנתב לכל אחד דרך ישרה כפי שורש נשמתו, וכמו שכל זה צריך להיות תמיד בחיפוש ובקוש שוב ושוב להשי"ת שינחני בדרך אמת ושלא להתבלבל מבלבול הדעת למיניהם.

יש אימרא על מה שאומרים ב"עליו לשבח": "שהם משתחיים להבל וריק, ואנחנו כורעים ומשתחיים לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה", שהם שבעיני בשר נראה שהגויים משתחיים למשנה - היינו פסל שרואים בעינינו - ואנחנו משתחיים להשי"ת שאינו נראה, אך האמת הוא שהם משתחיים להבל וריק, ואנחנו משתחיים לפני ממה"ה הקב"ה, כמו כן לעניינינו, הגם שלא רואים את רביה"ק חי אתנו, אך המציאות היא שרוח החיים של הצדיק חי וקיים, וצריכים רק לחפש ולבקש אחריו להחיותו ולקרבו לעבודת ה' כראוי!

בשבילי היה זה ישועה גדולה, שוחחתי עמו שיחות רבות ועמוקות על כל העניינים שהיו צריכים ליבון אצלי, ענין הצדיק האמת ההולך לפניו, וכל עניני היהדות שמשותפים ומתחפכים לטובה ע"י אור הצדיק, הוא תיאר בפני איך שהוא מרגיש שיש לו רבי שמדריך ומנהל אותו!

ושיחות אלו היו לי לעזר גדול מאוד בכל עניני ההתקרבות, ובפרט בענין ראש השנה בשנה הבאה, הזמנתי כרטיס טיסה כבר לפני פסח, אמרתי לעצמי ולאחרים: "אני לא חושב על כלום, וכך אני מחלק את מניעות המוח לחצי, את הכרטיס אני עושה עכשיו, ומניעות המוח הנשארים אני משאיר לכשיתקרב ראש השנה..."

בהתקרב ימי ראש השנה הוא מאד חזק אותי שלא אפחד גם אם יש כל מיני מעברים עכ"ז צריכים להיות ברור בעצמו מה רוצים, ואם רואים ומבינים שזה טוב ורצוי לתכלית הנצחי לא מסתכלים על שום דבר, לא לרבי עם אף אחד - אלא רק פשוט לעשות מה שצריכים לעשות.

וב"ה זכיתי לנסוע, וזה עבר בחסד גדול, כאשר אמרתי לאבי שליט"א שאני מתכנן לנסוע לאומאן שאלתיו בתחילה אם שמע עלי שיש לי איזה שייכות לברסלב, וכשאמר ששמע משהו אמרתי לו שאני מתכנן לנסוע לאומאן על ר"ה, הוא חשב קצת ואמר: יפה, טוב מאוד!!

אכן גדול יד מלבי, וראיתי שכל החששות הגדולות היו רק מניעות המוח ותו לא...

האמת שלא חסרו לי מניעות המוח, מה לו לאבדך שאינו יודע בביור מהו ברסלב לנסוע מיד לר"ה, ועל אף שכבר היה הראש השנה השלישי מהשייכות שלי לברסלב, הרגשתי שאני לא יודע כלום.

הכנתי שאיני צריך להבין...

ר"ה חל אז ביום שני ושלישי, הגעתי כבר לקראת שבת שלפני ר"ה, ואז קרה המפנה החד בחיי, ליל שבת באמצע התפילה, ללא הסבר נראה לעין התחלתי לפתע לבלות מאין הפגות, לא ידעתי באיזה עולם אני נמצא, בכיתי ובכיתי, וכך במשך כל הימים שהייתי באומאן הרגשתי כפורח באויר ממש, לא הייתי בעולם הזה...

ואז היכרתה בי ההכרה; איני צריך להבין הכל...

יש דברים שאני לא מבין אך הם חיים וקיימים!!

בבחרתי היה לי מגיד שיעור שהבין לנפשות בחורים, ולאחר שנודע לו על התקרבותי הוא התפלא על עצמו שלא חש בדעתו שאתקרב לברסלב, כי מעולם לא הייתי מבקש ומחפשו... אך אשר לא עזב חסדו מאיתי וקירב אותי באתערותא דלעילא...

האמת שכולם מבקשים ומחפשים אחר השי"ת, רק אצל אחד הוא יורט בגלוי ואצל השני יותר בסתר, אך כשמגיעים לרביה"ק נתגלה החיפוש והביקוש של כולם לעין כל...

כשסיפרתי לאחד שהתקרבותי לברסלב, וסיפרתי לו הסיפור שקראתה את המעשה של החכם ותם בספר סיפורי מעשיות, אז רצה הלה להסביר לי שרבי נחמן הוא זה שכתב את הסיפור, והוא סיפור את הסיפור איך שהוא רצה, אבל אם היו כתובים את הסיפור אחרת היה יוצא המסקנא שחכמה זה כן העיקר.

זה קושיא טיפשי - ואני לא מדבר רק למאמינים אלא גם לאלו שאין מאמינים - כי כשרואים שהמעשה כתוב ממש עליו, ואז יודע טוב מאוד שכל הדברים שכתוב שם על החכם - איך שחיו פשוט אינם טובים - אז אתה יודע טוב מאוד שהצדק איתו! זה באמת כך, החכם הוא מלא סורים תמיד, אתה מבין טוב מאוד שרביה"ק ידע היטב לכתוב את המעשה...

לפתע פתאום מרגישים זכות גדול שזוכים להתפלל ולומר את המילים כפשוטם

וב"ה שיש לנו רכוש עצום כזה, הרי אין שום נושא ביהדות שאין לרביה"ק מה לומר בו, ועל כל נקודה וקושי יש בהירות איך ומה לעשות, אין כזה מושג שמתמקדים רק בנקודות מסוימות וממילא מזלזלים חלילה בנקודות אחרות, רביה"ק מאיר באור יקר כל נקודה ביהדות בדרך בהירה וברורה, הוא מנהל לנו מה אנחנו צריכים לעשות כאן בעולם הזה.

רביה"ק אומר מפורש שלפני שהאדם מקורב לצדיק אז כל מה שעושה זה כקוף בפני אדם, וזה דבר שהרגשתי בחוש, קיבלתי כאן חיות חדש, הדברים הפשוטים כגון להעביר הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום וכי"ב - מקבלים נועם מופלא וחיות תמיד, או אז הבנתי על נכון שאור התמימות ופשיטות

חסידי ברסלב לוקחים את 'ברסלב עם תמימות', אני נהייתי 'ברסלב עם חכמה'

כן נכנסתי אט אט במשך הזמן יותר ללמוד ספרי רביה"ק, אך לא רציתי לדבר עם אף אחד בברסלב כל התקופה ההוא, וכיין שכן למדתי כמו שרגילים אצל העולם שלומדים ספרי חסידות, לא נפל בדעתי שאולי אני צריך ללכת להתבודד למעשה, ולא ידעתי איך מקיימים הדברים לעובדא למעשה, לא היה לי את השימוש אצל חסידי ברסלב. שחבתי לעצמי שחסידי ברסלב לוקחים את ברסלב עם 'תמימות', אבל אני נהייתי ברסלב עם 'חכמה'.

לקראת חג הפסח נסעתי שוב לחו"ל, והייתי נכנס הרבה לברסלב שוהל ברחוב 16 בבארא פארק, ודיברתי אז עם בחורי אי"ש והם הציעו לי לשמוע שיעורים מאנ"ש, ואכן שמעתי לעצמם והתחלתי לשמוע שיעורים.

ריבוש"ע: "למה אני כל כך רחוק ממך שאיני יכול לדבר איתך"

אני זוכר כמו היום - ישיבת ב'באס' מנבארא פארק למאנסי ושמעתי שיעור מהרה"ח ר' יום טוב חשין שליט"א על התבודדות, בהסבר נפלא באופן מאוד מעשי למה צריך שיהיה לכל יהודי עת להתבודד, וכל זאת עפ"י 'שכל מופלא שלימדנו רביה"ק, רק אז הבנתי שאני באמת צריך לקיים את כל הדיעות והחכמות שלמדתי...

החלטתי שכשאחזור לארה"ק אחיל להתבודד למעשה, ואכן כשחזרתי הייתי הולך כל ערב לטייל באיזה יער קטן בשכונת סנהדריה, בתחילה ממש לא יכולתי לפתוח את הפה, כל המושג לצאת לדבר אל העצים והאבנים היה מוזר ומשונה בעיני, עד שיכולתי להוציא כמה מילים ואמרתי להשי"ת: "למה אני כל כך רחוק ממך שאיני יכול לדבר איתך אפילו מילה אחת..."

האמת שהייתי שוהה ביער הרבה גם בלי שאוכל לדבר מאומה, והייתי מנסה להוציא עוד מילה ועוד מילה. היה תקופת שהחלטתי שאני מגיע - אשהה כאן לזמן מסוים שקבעתי מראש, וכך הייתי שוהה את הזמן שהחלטתי עם עצמי מראש בלי לומר אפילו דיבור אחד.

לפעמים היה נפתח לבי ודיברתי עם השי"ת כדבר איש אל רעהו, ובין הדברים שפכתי הרבה שיח לפני השי"ת שירונן דרך האמת, ועל אף אטימות הלב שהיה לי כל אותו הזמן, הרגשתי שהגם שבמשך היום איני מרגיש קרוב אל ה' בכל עת, אך לכה"פ בהתבודדות עם השי"ת.

כן התחלתי להיכנס בעבודת התבודדות בעקשנות דקדושה אשר איני יודע מאין שאבתי זאת, ממש שייטתא דשמיא גדולה, האור של תחילת ההתקרבות דחף אותי על אף שלא החזקתי את עצמי עדיין מקורב, וכאמור התפלחתי הרבה אז אם להיקרא ע"ש הצדיק או לא.

בעיד התורה לעיקאוד

באותו קיץ - שנת תשע"ה - קבעתי את מגורי בלעיקאוד שבארה"ב, היה זה תיכף אחרי תשעה באב, והנה הגם שהמושג של התקשרות לצדיק - ובפרט לאחר התקלותו - היה רחוק ממנו כל השנים כרוחק מזרח מערעב, וגם ההתקשרות לצדיקים חיים היה באופן של לקבל ולשמוע מהם ולא בקשר אמין ופנימי, כך שבתחילת ההתקרבות הייתי בטוח שלא יהיה לי שום שייכות למושג של התקשרות לצדיק, אך מה מאוד גברו חסדי השי"ת עלי, וככל שהתקרבותי יותר הרגשתי איך המושג של התקשרות לצדיק מקבל אצלי רובד פנימי ועמוק יותר ויותר, כך שבהתקרב ימי ראש השנה רציתי לנסוע לר"ה לציון רביה"ק באומאן, אך חששתי ביותר ממה שיאמרו אבי ומ"ח שעדיין לא ידעו כלל שיש לי שייכות לברסלב.

כן עבר ירח האינתיפאדה ומועדי הגיע זמן החורף, אז נתודעתי לחבורה בבית המדרש חסידי ברסלב בלעיקאוד שלמדו ספרי רבינו בצוותא, והתחלתי אף אני ללמוד "ליקוטי מוהר"ן" בבקיאות, וכפי הידוע הרי ככל שלומדים יותר מתרגלים לדרך והלשון של הספר, על כן למדתי כמה פעמים את כל הספר אף בלי הבנה ברורה, ואכן שמת לי לב שאני מתרגל ומתחיל לשמוע קצת מה שרביה"ק אומר, וכמו שנה נתן לי חשק להמשיך וללמוד, כך למדתי אז הרבה "ליקוטי מוהר"ן" ו"ליקוטי הלכות" והתחלתי קצת להיכנס לענין.

רבי חי

אחרי חג הפסח הגיע האברך היקר ר' שמעון הלל פרנס הי"ו - שהיה אז בחור עדיין - ללמוד בישיבה גבוה בלעיקאוד,

האירה עיני

שאלות ותשובות עם משפיעי אי"ש

הרה"ח רבי שאול סירוטה שלי"א

אני אובד עצות, אני רואה בני בן השנתיים מכה בילדים אחרים, ואני לא יודע מה לעשות, כי כאשר אני גוער בו ולפעמים מכה אותו במקצת, זה עוזר רק בשעת מעשה ותו לא, ובכן איך מחנכים ילד קטן שרואים בו סימני מידות רעות?

ילד קטן בעיני יראת שמים 'זאח"כ נתגדל התינוק ונשאר הדברים תקועים בליבו ועדיין הוא זוכר אותם, וכן שמעתי מכמה אנשים שהיו קטנים בימי רבינו ז"ל, וסיפרו לי כמה דברים נפלאים ושיחות יפות ששמעו ממנו בקטנותם, ועדיין הם זוכרים אותם ומבינים למפרע איך היה מרומז להם דברים שייטיב להם באחריתם."

ומה מאוד גדלה ויקרה חינוך כזה אצל השי"ת כמבואר באריכות בליקו"ה (ברכות הראיה ה"ח) חלש"ק: גדול המצוה של חינוך נערים, כמו שדרשו רז"ל על פסוק ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם, שתינוק שיכול לדבר, צריך אביו לחנכו וללמדו דברי תורה, שיאמר תורה צוה לנו וכו' ושמע ישראל וכו', כי הדיבור יש לו כח גדול, ועל כן אפלו תינוק אע"פ שאינו יודע מאי קאמר, אף על פי כן הדבורים שמרגילים אותו לדבר בדברי תורה הם יקרים מאד והיא מצוה רבה מאד.

ועוד מבואר בדבריו (שבת ה"ח) שהחינוך הוא על ידי דבר קטן וקל, שמחנכים את הקטן לעשותו, אע"פ שזה דבר קטן הוא יקר מאוד, מאחר שעל ידי זה מחנכים אותו.

והוא מביא גם (כלאי בהמה ה"ד) שחינוך ילד קטן בברכות ולבישת ציצית ושאר ענייני חינוך הוא מצוה גדולה מאד, אע"פ שהקטן עושה אחר כך מעשי נעורות וקטנות, אע"פ כן כל תנועה ותנועה שמציית את אביו, יקר מאד.

וכל זאת מפני שכל פעולה עושה רושם על הילד, בפשטות ובתמימות, עוד פעם למונע מאיסור במעשה ובדיבור, לדבר על הגיהנום ועל השכר הטוב המובטח להולך בדרך הישר בגן עדן, בפשטות.

לפעמים האב אומר לכוני איזה מילה וכוונתו לטובה, ולמעשה מתגלגל הדבר ויוצא מזה קלקול במקום תיקון, ולפעמים להיפך, אומרים לכן משפט די גרוע בלא כוונה מיוחדת, ודווקא זה 'תופס' את הילד לטובה

קוצר רוח וכעס הוא כוח המרקיב! והוא כמו שזורעים חטים בשדה במקלקלת אזי החטים מתקלקלים ונקרבים בפשטות. כמו כן כשאדם הוא נערוועז זה אומר שלוקח הכל על עצמו, שאין לו אמונה ואריכת אפים, ואריכת אפים הכוונה שאני עושה את ההשתדלות שלי בניחותא וברוגע, בתפילה בהשתוקקות, והשי"ת מבית רואה את רצוני, ואת הפעולות שאני עושה באריכת אפים ובצפייה לישועתי ית', אז יש בזה כוח מצמיח וגדל.

אני לא אובד עצות כי זה לא השליחות שלי, אבל אני לא בן חורין להיות בטל ממנה. זה כן מונח עלי אבל לא מונח עלי - זה מונח עלי בשביל לעשות את ההשתדלות שלי, ולא מונח עלי בשביל להיות אובד עצות.

לעניינו לגבי ילד קטן ממש, הנה כאשר אנו רואים לפנינו אברך המותגה בנימוס ודרך ארץ, לומד ומתפלל ושומר על סדר היום כראוי, ועוד אלפי דברים שהשתפר מאשר עשה בקטנותו, הנה נתבונן; מתי היה המהפך הגדול הזה? באיזה יום הוא התחנך?

התשובה לכך הוא, כמאמר הכתוב (איוב י"ד, ט"ו) 'אבנים שחקו מים' - טיפות המים מטפטים על האבן עוד טיפה ועוד טיפה עד שהיא נשחקת, כך הוא ענין החינוך מטפס ונקלט טיפה טיפה בדיעת הילד, עוד נקודה ועוד נקודה עד שהוא מתחנך כראוי, כי אדם עיר פרא יולד' (איוב י"א, ז') ואכן לא רואים את הפעולה הטובה תיכף ולאורך זמן, אך בדיוק זהו חינוך, הילד מתחנך אט אט כל נקודה של חינוך בדרך הנכון משאיר רושם פנימי לטובה, ואפילו ילד קטן שאין לו שום הבנה ושום שכל, אך כל פעם שמרגילים אותו להנהיג מסוימות, יש לזה השפעה, ועושה רושם על נפשו, ובסוף כולם מצטרפים שידגל "לאדם מחונן".

וכמו שאמר חז"ל במשנה (אבות פ"ב מ"ח): 'דבר יהושע בן חנניה אשר יולדתו', ומבאר הרע"ב שאמו ביקשה לכל התלמידים חכמים שיתפללו עליו, ומיום שנולד לא הוציאה את עינתו מביהמ"ד, שלא יכנסו באזניו אלא דברי תורה, ולכאורה איזה השפעה יש לתינוק אשר ממילא אינו מבין מאומה ובאזניו נשמעו רק עשר הלומדים, אך האמת אינו כן! כל שמיעה וכל דבר עושה רושם אף לתינוק.

ובכן כאשר האב רואה את ילדו הקטן שמכה את חבריו וכדומה, והוא מונע ממנו ע"י שמראה לו פנים זועפות וגורע בו, או ע"י שמבטיח לו שאם יתגבר יקבל מיני מתיקה - כל פעם כפי הענין כמבואר בספר 'פלא יועץ' בדרך חינוך "שהכל לפי דעתו של בן ולפי שני, פעמים בהכאות פעמים בתוכחות, פעמים בקשות פעמים ברכות, פעמים במנות ומתנות פעמים בדברים טובים, וצריך החכמה ודעת לירד חדרי בטן הבנים ולגלגל עמהם כראוי לפי דעתם לפי השנים", נחפש להגיע לבב הילד לפי שני, להוריד עצמינו לפי גילו כשמדברים אליו - כל פעם מועיל ועושה רושם, והראיה המוכחת לכך הוא שאנחנו שגדלנו אף שריינו כמותם...

וכמובא בחיי מוהר"ן (אות ת"ח) שרביה"ק היה מדבר עם

הנה בראשונה צריכים לדעת שאסור לו לאדם להיות אובד עצות בשום אופן ובשום מצב, להיות אובד עצות זה מעשה בעל דבר, כי כל אחד קרוב להשי"ת וצריך לפנות אליו ולהתחנך שוירה לו דרך הישר, והיות שהשי"ת מינה אותו לגדל את הילד הזה, אזי בודאי הוא גם יתן לי את הדרך הנכונה לגדלו ולחנכו כראוי, ובכן אני צריך לפנות אליו ית' בתמימות לאמר: "טאטע! אני רוצה לדעת איך להתנהג עם הילד הזה שחננת אותי".

כי באמת ענין החינוך זה ענין אישי ועמוק לכל ילד במיוחד 'חונן' לנער על פי דרכו, כל אחד יש לו את הענין שלו, זה תלוי בהרבה דברים ותנאים מסביב, ואם תבטנה כחפץ וכמטמונים שתפשנה אז תבין יראת ה' ודעת אלקים נמצא' לדעת את הדרך הנכונה.

אבל בכל זאת ננסה להתמקד בכמה נקודות בסייעתא דשמיא להרחיב את המחשבה:

בכליות על ענין החינוך צריכים לדעת, שאדם אינו יודע מה שבלבו של חבריו, ובכלל זה אינו יודע מה שבלבו של הילד, והרבה פעמים האב טועה ועושה פעולה להועיל ולמעשה הוא מקלקל, ועכ"ז השי"ת נותן לכל אב לחנך את ילדו, והוא בחינת מה שאמרו חז"ל במשנה (אבות פ"ב מ"ח): "לא עליו המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין להיבטל ממנה".

חינוך זה ענין של השתדלות, כמו לגבי פרנסה עושים השתדלות וצריכים לסמוך על השי"ת, כך ענין חינוך הילדים אינו מסור בדינו אלא ההשתדלות, והרי עינינו רואות שלפעמים האב אומר לבנו איזה מילה וכוונתו אך לטובה, ולמעשה מתגלגל הדבר ויוצא מזה קלקול במקום תיקון, ממש פלאות, ולפעמים להיפך, אומרים לכן משפט די גרוע בלא כוונה מיוחדת, ודווקא זה 'תופס' את הילד לטובה, אין חכמה ואין עצה ואין תבונה, חינוך הינו דבר נעלם ונסתם מהעין, וממילא מן שעלינו מוטל **הוא לעשות את ההשתדלות שלנו ואת הרצון הטוב לחינוך טוב**, אך לא עלינו המלאכה לגמור, וממילא אין כאן מקום להיות אובד עצות, אלא יש לחשוך ולרצות ברצון חי ונעים לדעת את הדרך, אבל לא באופן של לחץ ואובד עצות.

ואמנם **זאת אתה בן חורין להיבטל ממנה**, אסור לנו להסיח דעת מהתפקיד שמונע עלינו, וכפי שמוננו הרה"ק רבי נתן ז"ל ע"מ מבאר (ליקו"ה קיש"ש ה"ח) על עבודת ה' בכלליות שאנו צריכים לעורר באתערותא דלתתא את האתערותא דעיליא, וכך גם בענין חינוך הילדים, כאשר אני חושב שלך אני צריך לעשות לחנך את בני זהו הפעולה לחנכו, אז אני פונה בתמימות להשי"ת ומבקש ממנו: אגא אבי שבשמים, תשרה שכינה במעשה ידי, ויהי נועם ה' אלקינו עלינו, מבקשים מה' ברכה והצלחה שיצליח לעשות את הפעולה הנכונה, כי הלא באמת אין אתנו יודע איך לגשת ללב של הילד, מה הוא חושב ואיך הוא מפרש כל דבר שאני עושה, ועוד יותר בילדים גדולים אין אנו יודעים מה הם מסתירים, לכן עלינו מוטל לנסות להפעיל שיקול דעת, ולסמוך ביותר על השי"ת ולהישען עליו, **וכאשר סומכים ובטוחים עליו ית' זה בעצמו מומשך שפע שנצליח במשימה המוטלת עלינו**, אם משיא"כ אם הוא סומך על עצמו ועושה את עצמו כמתחנך בחוזק זה רק מקלקל.

רביה"ק אומר דבר מבהיל (ליקו"ה מוהר"ן סי' קנ"ה), **שהכוח של אריכת אפים עם אמונה הוא כוח המצמיח והגדל, ואילו**

<p>על הטוב זכור</p> <p>מורה: שלמה העדלער ה"ח</p> <p>בית שמש</p> <p>מחשובי תומכי ובעזרת בתו למז"ט</p>	<p>על הטוב זכור</p> <p>מורה: אנשין ה"ח</p> <p>ירושלים</p> <p>לרגל שמחת הולדת נכדו למז"ט</p>	<p>על הטוב זכור</p> <p>מורה: יטף ה"ח</p> <p>ירושלים</p> <p>לרגל שמחת הולדת נכדו למז"ט</p>	<p>על הטוב זכור</p> <p>מורה: שמאל מאיר אנשין ה"ח</p> <p>ירושלים</p> <p>לרגל שמחת הולדת בני למז"ט</p>	<p>על הטוב זכור</p> <p>מורה: קעניג ה"ח</p> <p>ירושלים</p> <p>לרגל שמחת הולדת נכדו למז"ט</p>	<p>על הטוב זכור</p> <p>מורה: יעקב זאב חשין ה"ח</p> <p>ירושלים</p> <p>לרגל שמחת הולדת בתו למז"ט</p>	<p>על הטוב זכור</p> <p>מורה: משה בנימין אנשין ה"ח</p> <p>ב"ד שטת"ה ירושלים</p> <p>לרגל שמחת הולדת בני למז"ט</p>	<p>על הטוב זכור</p> <p>מורה: יצחק יוסף וויסקי ה"ח</p> <p>ירושלים</p> <p>לרגל שמחת הולדת נכדו למז"ט</p>	<p>על הטוב זכור</p> <p>מורה: אלעזר מרדכי גולשביק ה"ח</p> <p>ירושלים</p> <p>לרגל שמחת הולדת נכדו למז"ט</p>	<p>על הטוב זכור</p> <p>מורה: יוסף שווארטץ ה"ח</p> <p>ירושלים</p> <p>לרגל שמחת הולדת נכדו למז"ט</p>
---	--	--	---	--	---	--	---	--	---